

14. Храковский В. С. Универсальные уступительные конструкции / В. С. Храковский // Вопросы языкознания. – 1999. – № 1. – С. 103–122.
15. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови / Каленик Федорович Шульжук. – К.: Академія, 2004. – 408 с.
16. Эстрина Л. С. Выражение уступительных отношений в сложных предложениях с относительным подчинением / Л. С. Эстрина // Вопросы синтаксиса русского языка. — Калуга, 1969. – С. 142–148.

Статья посвящена выяснению структурно-семантических и функциональных признаков сложноподчиненных конструкций интенсивной уступительно-противительной семантики

Ключевые слова: сложноподчиненные предложения, уступительно-противительные семантико-синтаксические отношения, структура, интенсивность.

This article is devoted to elucidate peculiarities of the formal and semantic structure of the complex constructions of intensive concessive and adversative relations.

Key words: compound sentences, concessive and adversative relations, structure, intensity.

УДК 81'373

Галаш Г.О.

КОНЦЕПТ РИБА У МОВІ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ

У статті проаналізовано контексти вживання та культурні конотації вербалізаторів концепту РИБА в текстах українських необрядових народних пісень.

Ключові слова: українська мова, мова українських народних пісень, вербалізація.

Актуальність статті пояснюється тим, світоглядна інтерпретація іхтіонімів української мови не можлива без залучення свідчень українського фольклору, адже саме в конкретних контекстах утілюються комплекси культурних значень, які не впливають безпосередньо з етимологічного розгляду цих найменувань.

Новизна статті полягає в залученні свідчень українських народних пісень для доповнення картини семантичної еволюції іхтіонімів.

Міра вивченості питання. Етнолінгвістична специфіка найменувань риб досліджується в працях Л.С. Берга [1], С.В. Борщевського [2], А.С. Герда [3; 4], Р.В. Міняйла [5], Д. Разаускаса [6], В.В. Усачової [7].

Місце статті серед інших праць автора. В інших опублікованих працях розглядається походження та розвиток українських іхтіонімів, їх функціонування у текстах сучасної художньої літератури.

Мета статті – виявити культурні і міфологічні підтексти, які збереглися в тих текстах українського фольклору, які не мають безпосередніх зв'язків з обрядовими діями.

Методи, застосовані у статті, належать до загальнолінгвістичних – порівняльно-описовий та когнітивних – концептуальний аналіз.

Корпусом текстів, на матеріалі яких ми досліджували шляхи концептуалізації образу риби в народнопісенній творчості, нам слугували також і українські жартівливі та сатиричні пісні (Жартівливі), соціально-побутові (Соціально-побутові) та пісні родинного життя (Родинного).

Загальний обсяг текстів жартівливих пісень – бл. 11 тис. віршових рядків (бл. 40 тис. слововживань), серед яких було зареєстровано 28 прикладів вербалізації концепту РИБА та суміжних із ним.

Одним із головних шляхів для концептуалізації поняття «риба» є безпосередній емпіричний досвід. У ряді пісень поняття «риба» згадується як об'єкт кулінарних практик та народних промислів. У першому разі асоціативний ореол поняття «риба» складається із іменників-назв страв (напр., *пирого*, *юшка*, *рибка* як приготована страва) та відповідних дієслів, що вказують на процесуальність, пов'язану з приготуванням та споживанням страви (*наварила*, *напекла*, *поїли*). У цій сфері відсутнє переносне вживання лексеми «риба» та суміжних з нею за значенням, домінує пряме називання. У другому випадку рибальство як промисел актуалізується в найменуванні людини за професією (*рибалка*). Прикладом тексту, в якому актуалізуються обидві згадані сфери може бути такий:

Та було в батька три дочки,

Та й усі разом поросли.

Гей, гей, гей, гей, гей, гей! <...>

Що другая другая дочка каже:

«Та віддай мене за риболова!»

Гей, гей, гей, гей, гей, гей! <...>

Та що другая дочка йде,

Під полою рибку несе.

Гей, гей, гей, гей, гей, гей! <...>

Та й поїли рибки,

Та й послушали скрипки,

Гей, гей, гей, гей, гей, гей! (Жартівливі, с. 92).

А в ставку живе, пливе,

Риба вже печена жде (Жартівливі, с. 268).

Першою тематичною групою не вичерпується пряме апелювання до концепту РИБА без додаткових культурних конотацій. Проте в інших подібних випадках дистрибуції пряме називання завжди синтаксично включене до бінарних протиставлень, паралелізмів, тому в поняття «риба» з'являється в

таких текстах додатковий комплекс контекстуальних значень, не зумовлений суто лексичним значенням.

Головною тематичною сферою такого слововживання є пісні про кохання. Процес приготування риби функціонує як паралелізм до процесу женихання, залицяння в тому разі, якщо активною стороною виступає жінка.

*Ой я, молода, на базар ходила,
На базар, на базар, на базар ходила я.*

*Ой я, молода, окуня купила,
Окуня, окуня, окуня купила я* (Жартівливі, с. 31) (далі в тексті йде мова про те, що дівчина «юшки наварила», а потім «хлопця запросила»).

В іншому тексті лірична героїня прямо вказує на безпосередній зв'язок між жениханням і кухарським процесом приготування риби:

*Чи я ж тобі не казала, чи не говорила:
– Прийди, серце, вечеряти, я рибку варила.
А як рибку ту варила, сім разів куштувала,
Та все тебе, серце моє, вечеряти ждала.
Ти не прийшов увечері, а прийшов уранці,
Ото ж тобі, вражий сину, кісточки на лавці.
Коли хочеш – гризи кістку, а рибки не буде;
Я ж хотіла так зробити, щоб не знали люде* (Жартівливі, с. 106-107).

Бінарне протиставлення *рибка / кісточки* відповідає протиставленню пір доби – *увечері / вранці*, себто *сприятливого / несприятливого* часу для залицяння. До того ж, усі емоції ліричної героїні передані не лише безпосередньо і названі не лише прямо, але й шляхом кулінарних метафор, пов'язаних з приготуванням риби, що надає додаткової художньої виразності: *А як рибку ту варила, сім разів куштувала* (напружене очікування), *Ото ж тобі, вражий сину, кісточки на лавці, / Коли хочеш – гризи кістку, а рибки не буде* (невиправдані очікування).

Ще з більшою безпосередністю паралелізм процесу приготування риби із любовцями як на синтаксичному, так і на помітний у наступному тексті:

*Ой варила мама рибу, а сама не їла,
Ой любила мама хлопці та й мені веліла.
Ой варила мама рибу та й не приперчила,
Ой любила мама хлопці та й мене навчила* (Жартівливі, с. 173).

В обох перших піввіршах обох строф наявний паралелізм *варила рибу = любила хлопців*, натомість клаузули обох строф показують паралелізм між кулінарним процесом (*їла, (не) приперчила рибу*) та інтимною сферою життя: *веліла, навчила любити хлопців*,

Наступний фрагмент демонструє ті ж закономірності функціонування поняття «риба», що й попередні проаналізовані зразки, проте із вживанням не родового, а видового поняття (*два лини = два чорноброві <хлопці>*):

*На тарілці два лини, мій миленький, прилини!
Прилинули разом два, чорноброві обидва* (Жартівливі, с. 182).

Тематично близькою до попередньої сфери вербалізації концепту РИБА в народних жартівливих та сатиричних піснях є пісні на сімейно-побутову

тематику. При цьому варто відзначити, що якщо в попередній групі пісень ішлося про взаємне кохання дівчини і хлопця, і дівчина (як паралелізм до психологічної атмосфери стосунків) готує рибу добровільно, то у випадках невзаємного кохання, описаних у наступних піснях, процес приготування риби і риболовлі зазнає проблематизації, осмислюється як метафора антипатії жінки до чоловіка:

*Як загадав старичок,
Як загадав мужичок:
– Вари, жінко, рибу. –
Я по хаті ходжу – рию,
Я по сінях ходжу – рию,
Будто я варю рибу.
А я риби не варила,
Чоловіка одурила (Жартівливі, с. 86).*

Наступна пісня із цієї ж тематичної групи виявляє певну поетикальну спорідненість із іншими фольклорними жанрами – замовляннями і загадками, бо апелює до топосу неможливого:

*Казала йому рибку зловити
Без човна і без весельця.
А він їй сказав рибку зварити,
Щоб вона жива була (Жартівливі, с. 308).*

Останній цитований пісенний текст показує, що можливе зіставлення особливостей функціонування поняття «риба» і «рибальство» у народних піснях та інших, не пісенних жанрах фольклору. Таке зіставлення можливе переважно на рівні сталих синтаксичних та поетикальних структур. До таких структур належить протиставлення *риба/рак*, яке було нами помічене в загадках та приказках.

*Зловив мужик рибу,
Жінка каже: рак!
– Ой так чи не так,
Нехай буде з риби рак! (Жартівливі, с. 89).*

При цьому знову сфера рибальства виступає паралеллю до інтимної сфери, бо *риба/рак* за граматичними показниками роду протиставлені в тексті так само, як і *жінка/мужик*.

За таким же принципом організована наступна пісня, де згадується *риба* і *рак*:

*Танцювала риба з раком,
А петрушка з пастернаком,
А цибуля з часником,
А дівчина з козаком! (Жартівливі, с. 155).
– Краков 'яче, краков 'яче,
Чого дівчина плаче?
– Вона в морі купалась,
Вона риби злякалась.
То не риба, то не рак –*

Запорозький козак! (Жартівливі, с. 197).

Концепт РИБА включене до низки еквівалентних бінарних опозицій: *риба/рак, дівчина/козак, петрушка/пастернак* тощо.

Зі сферою приказок і сталих порівнянь є спільним і порівняння дівчини з рибою:

Додому іду,

Як риба пливу,

А за мною, молодю,

Сім кіп хлопців чередою (Жартівливі, с. 46);

Гандзя рибка, Гандзя птичка... (Жартівливі, с. 108);

Ой вийди, вийди, серденько Галю,

Серденько, рибонько, дорогий кришталю! (Жартівливі, с. 200).

Отож, пісні відрізняє від приказок, загадок та замовлянь паралелістичного поєднання інтимної, статевої сфери, сфери залицяння з образно осмисленим процесом приготування та споживання риби. Це відкриває імпліцитний пласт конотативних значень поняття «риба» в народній свідомості. Із малими фольклорними жанрами пісні мають і спільні аспекти функціонування поняття «риба» та «рибальство»: бінарне протиставлення за родом «риба/рак» функціонує як паралель до протиставлення «дівчина/хлопець», лексема «риба» та похідні від неї слугують емоційно забарвленими звертаннями до дівчини.

Таким чином, можна зробити проміжні висновки щодо семантики образу риби в жартівливих, сатиричних народних піснях та піснях про родинне життя. Спільними для обох типів пісень шаром поетикальних засобів та мотивних комплексів є архаїчні елементи, що походять із малих фольклорних форм (загадок, приказок, сталих порівнянь, почасти і замовлянь). Проте концепт РИБА в обох типах текстів має відмінні форми втілення. У жартівливих та сатиричних піснях риба зазвичай постає у формі страви, а кулінарний процес – приготування риби – набуває метафоричного переосмислення. Образ «рибалки» не має міфологічного субстрату. На противагу цьому, в піснях родинного життя риба зазвичай реалізується в образі *щуки*, себто хтонічного тотему, який супроводить лімінальні стани в житті ліричної героїні. Так само і образ «рибалок» має функції, суміжні із міфологічними перевізниками. Ймовірно, причиною такого незбігання у функціонуванні концепту РИБА та його культурному наповненні є те, що аналізовані тексти пісень походять з різних епох і відображають різні етапи розпаду ритуально-міфологічного світогляду традиційного суспільства.

У текстах пісень про родинне життя концепт РИБА та співвідносні з ним функціонують із дещо відмінними культурними конотаціями, ніж у жартівливих піснях. Було проаналізовано тексти пісень про родинне життя (Родиного) загальним обсягом 11 тис. віршованих рядків (бл. 40 тис. слововживань), у яких було зареєстровано 22 згадки поняття «риба» та суміжних із ним.

Ширше вживається образ *щуки-риби*, що трапляється у замовляннях та казках. Міфологічне підґрунтя цього образу особливо експліцитно представлено у текстах таких пісень:

*Ой ти, Дунай-річка,
Широка, глибока,
Возьми мою душу,
Бо я одинока.*

Щука-риба тіло

Моє поховає (Родиного, с. 158).

*Нехай мою русу косу
Да й Дунай-вода носить...
Нехай мої чорні очі*

Щука-риба виїдає (Родиного, с.159).

Риба-щука виконує ту ж функцію, що в історичних піснях та баладах – (чорний) ворон. Імовірно, у цьому тексті відобразилися рефлекси хтонічного міфологічного образу *щуки* як тотемної тварини, що потребує додаткового дослідження на ширшому фольклорному й мовному матеріалі. У тексті *щука-риба* безпосередньо пов'язана з переходом у потойбіччя. У деяких текстах згадка про *щуку* залишилася лише як паралелізм, проте семантику цього образу можна реконструювати, виходячи з загального настроєвого поля тексту:

*Ой вийду я, вийду на крутую гору,
Ой гляну я, гляну на бистреньку воду:*

Щука-риба в воді гуляє доволі,

А я стою й думаю, що пари не маю (Родиного, с. 317).

На прикладі процитованих пісенних текстів можна простежити поступовий занепад первісних міфологічних конотацій образу *щуки-риби* як хтонічної істоти. Наприклад, якби не контекст попередніх пісень, то семантика *щуки* в цитованому нижче тексті із нього самого не могла б бути експлікована:

Ой на морі риба-щука грає,

Мати дочки все питає:

Чого ти, дочко, все ходиш смутненька,

Хіба в тебе свекруха лихая? (Родиного, с. 91).

Поняття «велика, хижа риба» в паралелізмах виступає в ролі, подібній до поняття «щука», бо підкреслює безвихідність ситуації. Можна припустити що хижа риба в пісенних текстах зазвичай з'являється в контекстах, пов'язаних із психологічними труднощами:

Пливе рибка та й велика,

Тільки видно пера,

Ти ж не знаєш, моя ненько,

Як мені тепера.

Пливе рибка та й велика,

З глибокого моря,

Визволяй же, моя ненько,

Мене з цього горя! (Родиного, с. 306).

У лімінальних станах, описаних у піснях про родинне життя, побутує й інший образ, що базується на пов'язаному з рибальством та рибою поняттям. Особливу функцію відіграють рибалки – зазвичай в ряді пісень вони є

еквівалентами перевізників, які теж фігурують у цьому корпусі пісенних текстів:

*Сама піду, молодая,
Аж до довгого броду.
Набачила рибалочок,
Що хороші на вроду.
– Молодії рибалочки,
Перевезіть до роду! –
Молодії рибалочки
Да цього не чували... (Родиного, с. 184).*

Мотив переправи, перевезення через ріку вказує на народні уявлення про «смерть» нареченої для свого роду, і її нове народження в родині чоловіка. Лірична героїня намагається подолати цей світоглядний розрив, проте це їй не під силу. В іншому випадку риболови виступають у ролі «ловців долі»:

*Не зустріла долі, зустріла риболовів:
– Ой риболови, риболови, закидайте невід,
Закидайте невід від моря до моря,
Чи не піймається щаслива доля (Родиного, с. 311).*

Спільним мотивом для жартівливих пісень, розглянутих раніше, та пісень про родинне життя, є мотив *води і риби*, який походить із менших фольклорних жанрів – приказок, сталих порівнянь.

У низці випадків метафоричне осмислення присутнє на рівні нерозгорнутого смислового паралелізму:

*Твоя мати – чарівниця,
Старша сестра – розлучниця.
Розлучила нас з тобою,
Як рибоньку із водою. (Родиного, с. 111).
Від літ молоденьких, від дітей дрібненьких,
Гей, від дітей дрібненьких,
Як рибу з водою, так мене з тобою (розлучила)! (Родиного, с. 207).
Зажурилась матка мною,
Як рибка водою (Родиного, с. 218).*

Проте іноді метафора *риба в воді* зазнає більш вибагливої обробки фольклорною фантазією:

*Ба наша сестра, красна, молода, та й хорошого роду,
Так вона утонула, так вона утонула, як рибка в воду.
Рибка втонула, рибка втонула, на берег приплинула,
Ой наша сестра, красна, молода, навіки загинула (Родиного, с. 240).*

У цитованому тексті наявні синтаксичний паралелізм та контраст як одні з головних фольклорних засобів художнього вираження.

У народних піснях про родинне життя, на відміну від жартівливих та сатиричних пісень, уже відсутня така виразна паралель між мотивом приготування/споживання риби та залицяння/шлюбних ігор. Проте в деяких пісенних текстах на тему адюльтеру наявні рудиментарні залишки цього паралелізму: дівчина на прощання виносить козакові *рибку*:

Да винесла рибку і ще й хліба скибку:

– Се ж тобі, *серденько*, до біленьких ручок (Родиного, с.202);

Винесла рибку і хліба скибку:

– А на ж тобі, *миленький*, *вечереньку хибку* (Родиного, с. 213).

До сфери сталих народнопісенних порівнянь належить зіставлення дівчини і *рибки*, себто метафоричне осмислення страви (*в'ялена риба*) у зіставленні з людською зовнішністю. У наступному прикладі це порівняння й немає більш звичного позитивного смислового наповнення:

Що покинув, як нитку біленьку,

А застав, як рожу повненьку,

Що покинув, як рибочку в'ялу,

А застав, як ягідку красну! (Родиного, с. 150).

Окрім мотиву «риба в воді» в опрацьованих текстах трапляється мотив «риба в ріці». Зазвичай поняття «риба» в таких випадках слововживань виступає лише супровідним образом до домінантного образу *ріки* (наприклад, *Дону*) як символічної межі між світами:

Бодай тоті да й річечки

Рибки не сподили,

Що вни мене, молодого,

З родом розлучили (Родиного, с. 51).

Як пошлю я да чорную галку

На Дон рибу їсти.

Чи не принесе та чорна галка

Від милого звістки (Родиного, с. 212).

Аби простежити подальші модифікації способів вербалізації концепту РИБА як частини концептосфери «рибальство» в мові українського фольклору, звернемося до корпусу текстів порівняно пізніх пісень – соціально-побутових, що походять із козацького, чумацького, кріпацького та ремісницького середовища. Нами було розглянуто пісенні тексти загальним обсягом бл. 15 тис. рядків із загальною кількістю слововживань бл. 50 тис. слів.

Смислових модифікацій, специфічних для аналізованого різновиду пісень, виявлено не було. Навпаки, виявлені контексти почасти накладаються на вже виявлені раніше в інших типах народних пісень (родинно-побутових, жартівливих). До таких належать такі сталі поетикальні засоби.

Паралелізм *риба* / *ліричний герой*:

Ой пливе щука, щука з Кременчука,

Да пробита із лука,

Ой тепер же нам, да милеє браття,

З козаками – розлука (Соціально-побутові, с. 19).

Єдиним імпліцитним натяком на міфологічну семантику «щуки» як хтонічної істоти є паралелізм *пробита із лука* / *з козаками розлука*, проте поза контекстом усього корпусу українських пісень ці смислові пласти не розкриваються. Подібну семантику має ідентичний паралелізм у наступному фрагменті:

Щука-риба в морі гуляє доволі,

А я, бідний вдови син, без щастя, без долі (Соціально-побутові, с. 71).

Можливо, в основі паралелізму вищенаведених рядків перебуває космологічне протиставлення нижнього світу, який персоніфікує щука, і середнього світу, в якому мешкає герой.

Уже без згадки видового поняття «щука», проте зі збереженням паралелізму, функціонує поняття «риба» в деяких соціально-побутових піснях:

Та риба в морі, та й та пару має,

Та й та пару має... (Соціально-побутові, с. 123).

Тут риба виступає репрезентацією і персоніфікацією моря як водної стихії нижнього світу.

Іншим типом контекстів вербалізації концепту РИБА, як і в жартівливих піснях, є пестливі звертання:

Дівчинонько, моя рибко,

Сховай мене, щоб не видко! (Соціально-побутові, с. 169).

«Рибка» як страва наявна в розглянутих піснях із тими ж функціями, що й у жартівливих піснях (себто з'являється в текстах, де йдеться про залицяння дівчини й хлопця), щоправда, нам вдалося виявити лише одиничний випадок подібного слововживання:

Дала йому рибку

Та ще й хліба скибку:

«оце тобі, милий,

Вечеря нашвидку (Соціально-побутові, с. 32).

Найхарактернішими для соціально-побутових пісень контекстами вербалізації концепту РИБА та суміжних із ним є опис чумацького життя, труднощів чумакування. У цих текстах поняття «риба» майже повністю позбавлене міфологічного підтексту і відповідна лексема виступає лише в номінативній функції із мінімальними культурними асоціаціями:

Ой де балки, -

Там рибалки;

Де байраки, -

То там козаки (Соціально-побутові, с. 43).

То ж не маки, то – чумаки

Везуть рибу, все судаки, -

Та по три вози солі везуть,

По чотири риби женуть! (Соціально-побутові, с. 86).

Ой мацю, хлопці їдуть,

Ой мацю, рибу везуть,

А все риба судачина, -

Славний хлопець чумачина!

А все риба, все карасі

Для дівчини, для Парасі! (Соціально-побутові, с. 92).

Ой везуть його сивими волами,

От як в'ялюю рибку (Соціально-побутові, с. 110).

Ой уже мені риби осетрини

Да по селах не возить... (Соціально-побутові, с. 112).

*Та іде чумак, іде бурлак
Із Дону додому,
Та везе рибку талавірку
На продаж додому (Соціально-побутові, с. 124).
Повні вози солі,
Повні мажі риби
Ще додому привезу! (Соціально-побутові, с. 126).*

Характерно, що в текстах з'являються видові поняття-найменування риби, які були відсутні в давніших піснях. Так, здебільшого у текстах вказано, яку саме рибу везуть чумаки:

*Везуть рибу, все судаки; риба судачина; *А все риба, все карасі; риби осетрини; рибку талавірку.**

Зазвичай вид риби вибрано з метою утворення рими з кінцем наступного рядка (*карасі – Марусі*).

Як підсумок, варто вказати на значно менші ритуально-міфологічні пласти значень, якими в соціально-побутових піснях наділений концепт РИБА. Імовірно, це спричинено тим, що хронологічно тип відносин, змальований у цьому типові пісень, є значно пізнішим, ніж відносини, зображені в більшості жартівливих пісень та особливо в піснях родинного життя. Взагалі в піснях цього типу значно меншає питомий вміст образності, заснованої на концепті РИБА та суміжних із ним. Усе більшої ваги набувають натомість образи, пов'язані із дикими чи одомашненими птахами та свійськими тваринами. Таким чином, світоглядний контекст соціально-побутових пісень, у мові яких вербалізується концепт РИБА, є справді побутовим і ідеологічно пізнім на протигагу сакрально-міфологічному світоглядові казок, замовлянь і значною мірою загадок і пісень про родинне життя, де вербалізація досліджуваного концепту відзначається значно більш архаїчними рисами.

ТЕКСТОВІ ДЖЕРЕЛА

Жартівливі та сатиричні пісні / Упоряд., передм. та приміт. М.К. Дмитренка. Іл. художника А.П. Василенка. – К.: Дніпро, 1988. – 327 с.
Пісні родинного життя. Збірник / Упоряд., авт. вступ. ст. та приміт. Г.В. Довженюк; Відп. ред. І.П. Березовський. – К.: Дніпро, 1988. – 359 с.
Соціально-побутові – Соціально-побутові пісні / Упоряд. і передм. О.М. Хмілевської. – К.: Дніпро, 1985. – 331 с.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берг Л.С. Названия рыб и этнические взаимоотношения славян / Л.С. Берг // Берг Л.С. Избранные труды. – М., 1962. – Т. 5.
2. Борщевський С.В. Словник апелятивної лексики невідомого походження (на матеріалі праслов'янської, польської, англійської, німецької та латинської мов) / Сергій Вікторович Борщевський. – К.: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2009. – 131 с.

3. Герд А.С. Из истории печорских названий рыб / А.С. Герд // Севернорусские говоры. – Л.: Наука, 1970. – Вып. 1. – С. 108-118.
4. Герд А.С. Севернорусские названия рыб и некоторые вопросы этнической истории Русского Севера и Северо-Запада / А.С. Герд // Вопросы изучения севернорусских говоров и памятников письменности. – Череповец, 1970. – С. 132-135.
5. Міняйло Р.В. Семантичний аналіз назв риб центрально- та східнослобожанського ареалу / Р.В. Міняйло // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – Х., 2009. – № 854. – Серія: Філологія. – Вип. 57. – С. 178–181. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visn_09_854.pdf
6. Разаускас Д. Символика рыбы, связанная с нижним миром и смертью, в балто-славянской традиции / Д. Разаускас // Балто-славянские исследования. – М., 2006. – Вып. XVIII. – С. 295–352. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inslav.ru/images/stories/books/BSI-XVIII%282006%29.pdf>
7. Усачева В.В. Славянская ихтиологическая терминология. Принципы и способы номинации. Обратный словарь / В.В. Усачева. – М.: Индрик, 2003. – 352 с.

В статье проанализированы контексты употребления и культурные коннотации вербализаторов концепта РЫБА в текстах украинских необрядовых народных песен.

Ключевые слова: украинский язык, язык украинских народных песен, вербализация,

The article explores concept FISH verbalizers' contexts of employing and cultural connotations in the texts of Ukrainian non-ritual folk songs.

Keywords: Ukrainian language, language of Ukrainian folk songs, verbalization.

УДК 811.161.2'373.232-112

Глущик С.В.

СУФІКСАЛЬНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ ПРИЗВИСЬК ПРИКМЕТНИКОВОГО ТИПУ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИХ ДОКУМЕНТАХ ХVІІІ СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовано словотвірні та семантико-функціональні особливості прикметникових іменувань, утворених суфіксальним способом, у Генеральному описі Лівобережної України 1765-1769 рр. (на матеріалі Київської сотні Київського полку).

Ключові слова: антропосистема, формант, суфікс, ім'я.

Офіційно-ділова документація ХVІІІ століття була досить розвиненою. Особливе місце в ній належить документу, який створювався упродовж кількох років і фіксував відомості про значну частину території нинішньої України. Мова йде про перший перепис мешканців Лівобережної України – Генеральний